

fører selv, at disse undersøgelser er forbundet med endnu større usikkerhed end undersøgelserne af industriens produktivitet. Da de anvendte metoder i princippet er de samme som for industrien, er der kun anledning til at nævne nogle enkelte af de hovedresultater, forfatteren når frem til:

Når produktiviteten i Storbritannien i 1935—1939 sættes lig 100, findes følgende indekstal for produktiviteten i U.S.A.:

Industri	215
Minedrift	415
Elektricitet, gas, post, telefon, telegraf	233
Byggeri	115
Landbrug og fiskeri	103

Disse sammenligninger viser, at U.S.A.'s overlegenhed ikke er så stor i byggeri og landbrug som i industri. Forskellen i arbejdskraftens produktivitet inden for minedrift henføres hovedsagelig til forskelle i de naturgivne vilkår. Det samlede resultat af sammenligningerne bliver, at den gennemsnitlige realindkomst målt i fysiske goder pr. indbygger i årene 1935—1939 i U.S.A. skulle ligge 60—80 % over den gennemsnitlige realindkomst pr. indbygger i Storbritannien. En del af forskellen i levestandard kommer ikke til udtryk i disse tal, idet den beror på den kortere arbejdsuge og deraf følgende større længde af fritiden, som den amerikanske befolkning nyder godt af.

Forfatteren uddrager som konklusion af sine undersøgelser det hovedresultat, at den britiske befolknings levestandard lettest kan forøges ved at forøge produktiviteten i industrien.

Det er vanskeligt at bedømme, hvor megen indflydelse dr. Rostas' arbejde har haft på den britiske befolknings holdning over for industriens efterkrigsproblemer, men i det intensive arbejde for produktivitetens forøgelse, som i de sidste år er udført i England, nævnes dr. Rostas som en banebrydende pionér. Der er endnu mangfoldige problemer af praktisk og teoretisk art at behandle i spørgsmålene om produktivitet og levestandard, og man må med forventning se frem til denne forfatters fremtidige arbejder.

Werner Rasmussen.

KAN MAN FORUDSIGE ET VALGRESULTAT?

Når man læste de amerikanske aviser dagen efter det sidste præsidentvalg, var det nærmest med en fornemmelse af, at Gallup og ikke Dewey havde tabt valget. I mange blade stod overskriften »Why did the polls go wrong?« med lige så store typer som meddelelsen om, at Truman var genvalgt som præsident for en fire års periode.

Det er ikke første gang, der har været presseskriverier om valgforudsigelserne.

Ja man kan vel næsten sige, at det har der været efter hvert valg. Afviger resultatet lidt til fordel for republikanerne, bliver det straks insinueret, at valgforudsigelserne plejer det republikanske partis interesser.

Efter valget i 1944 blev der således foretaget afhøringer af Dr. George Gallup (Hearings before the Committee to investigate Campaign Expenditures House of Representatives, H. Rec. 551). I 1944 var der nogen skævhed mellem det forudsagte og det faktiske valgresultat, men det var dog den rigtige præsidentkandidat,

fører selv, at disse undersøgelser er forbundet med endnu større usikkerhed end undersøgelserne af industriens produktivitet. Da de anvendte metoder i princippet er de samme som for industrien, er der kun anledning til at nævne nogle enkelte af de hovedresultater, forfatteren når frem til:

Når produktiviteten i Storbritannien i 1935—1939 sættes lig 100, findes følgende indekstal for produktiviteten i U.S.A.:

Industri	215
Minedrift	415
Elektricitet, gas, post, telefon, telegraf	233
Byggeri	115
Landbrug og fiskeri	103

Disse sammenligninger viser, at U.S.A.'s overlegenhed ikke er så stor i byggeri og landbrug som i industri. Forskellen i arbejdskraftens produktivitet inden for minedrift henføres hovedsagelig til forskelle i de naturgivne vilkår. Det samlede resultat af sammenligningerne bliver, at den gennemsnitlige realindkomst målt i fysiske goder pr. indbygger i årene 1935—1939 i U.S.A. skulle ligge 60—80 % over den gennemsnitlige realindkomst pr. indbygger i Storbritannien. En del af forskellen i levestandard kommer ikke til udtryk i disse tal, idet den beror på den kortere arbejdsuge og deraf følgende større længde af fritiden, som den amerikanske befolkning nyder godt af.

Forfatteren uddrager som konklusion af sine undersøgelser det hovedresultat, at den britiske befolknings levestandard lettest kan forøges ved at forøge produktiviteten i industrien.

Det er vanskeligt at bedømme, hvor megen indflydelse dr. Rostas' arbejde har haft på den britiske befolknings holdning over for industriens efterkrigsproblemer, men i det intensive arbejde for produktivitetens forøgelse, som i de sidste år er udført i England, nævnes dr. Rostas som en banebrydende pionér. Der er endnu mangfoldige problemer af praktisk og teoretisk art at behandle i spørgsmålene om produktivitet og levestandard, og man må med forventning se frem til denne forfatters fremtidige arbejder.

Werner Rasmussen.

KAN MAN FORUDSIGE ET VALGRESULTAT?

Når man læste de amerikanske aviser dagen efter det sidste præsidentvalg, var det nærmest med en fornemmelse af, at Gallup og ikke Dewey havde tabt valget. I mange blade stod overskriften »Why did the polls go wrong?« med lige så store typer som meddelelsen om, at Truman var genvalgt som præsident for en fire års periode.

Det er ikke første gang, der har været presseskriverier om valgforudsigelserne.

Ja man kan vel næsten sige, at det har der været efter hvert valg. Afviger resultatet lidt til fordel for republikanerne, bliver det straks insinueret, at valgforudsigelserne plejer det republikanske partis interesser.

Efter valget i 1944 blev der således foretaget afhøringer af Dr. George Gallup (Hearings before the Committee to investigate Campaign Expenditures House of Representatives, H. Rec. 551). I 1944 var der nogen skævhed mellem det forudsagte og det faktiske valgresultat, men det var dog den rigtige præsidentkandidat,

der blev udpeget ved forudsigelserne. I 1948 var skævheden lidt større, men det mest bemærkelsesværdige var, at samtlige forudsigere kårede Dewey som den kommende præsident. Det var sikkert mere udpegning af den forkerte kandidat, end selve afvigelsens størrelse publikum heftede sig ved.

Efter fiaskoen var man fra alle sider klar over, at der måtte gøres noget ekstraordinært, og det ansete »Social Science Research Council« nedsatte en komité til at foretage nærmere undersøgelser. Det var komitéens opgave at finde frem til de fejl, der eventuelt var begået. Udvalget blev modtaget med stor imødekommenhed fra de forskellige instituter, der havde forudsagt valgresultaterne, og samtligt råmateriale blev stillet til rådighed for undersøgelsen.

Inden vi omtaler de resultater komitéen nåede til, kan der være grund til at vise resultaterne af forudsigelserne, sammenlignet med de faktiske stemmetal.

	Procent af de samlede stemmer i præsidentvalget				
	Dewey	Truman	Thurmond	Wallace	Ialt
Valgresultatet	45,1	49,5	2,4	2,4	99,4
Crossley	49,9	44,8	1,6	3,3	99,6
Gallup	49,5	44,5	2,0	4,0	100,0
Roper	52,2	37,1	5,2	4,3	98,8

Når Gallup når 100 % skyldes det, at dette institut ikke medregnede stemmer på de »små« kandidater, der var opstillet.

Når man gjorde så meget ud af denne undersøgelse, så skyldes det næppe et ønske om at rense institutterne for de beskyldninger, der var rejst imod dem. Der var et vigtigere formål, som gjorde samfundsforskere af alle arter interesseret i undersøgelsen. I dag er en stor del af de amerikanske undersøgelser indenfor økonomi, sociologi og statistik baseret direkte på meningsundersøgelser — eller anvender i hvert fald de samme indsamlingsmetoder som meningsundersøgelserne. Også de mange instituter og enkeltpersoner, der arbejder med merkantile markedsundersøgelser, anså det for vigtigt at den mistillid, som de urigtige valgforudsigelser havde fremkaldt, blev begrundet eller afkræftet. Man var interesseret i at finde eventuelle fejkilder, for derigennem at skaffe nyt erfaringsmateriale, som kunne tjene til en forbedring af tekniken.

Det blev derfor anset for en betydelig fordel at et enkelt — uhildet — organ fik materiale fra alle sider for evt. lettere at finde frem til systematiske fejl.

Resultatet af undersøgelserne blev et digert værk på 400 sider¹⁾. Mon ikke de fleste læsere er skuffet efter at have pløjet sig gennem de mange ord. Den brede pensel har været i brug, komitéen har foretaget undersøgelse af en lang række udenomsværker, ikke mindst publiceringsformen. Og det værste af det hele — rent umiddelbart synes arbejdet ikke at have ført til noget endeligt resultat.

De fleste der arbejder med meningsundersøgelser havde vel nok ventet, at det ville blive det store opgør mellem de to indsamlingsmåder, kvotametoden og sandsynlighedsmetoden. Der er også adskillige steder i rapporten taget stærkt til orde mod kvotametoden, dog uden at denne metode principielt er blevet fordømt. Godt indpakket siger beretningen gentagne gange, at institutterne bør anvende indsamlingsmetoder, hvor eventuelle fejl ved udvælgelsen kan reduceres. Når fordømmelsen af kvota-metoden ikke er blevet kraftigere end tilfældet er,

¹⁾ »The Pre-Election Polls of 1948«, Bulletin 60, Social Science Research Council, New York 1949. 396 sider. Pris: 2.50 \$.

skyldes det utvivlsomt, at de lokale valgforudsigelser med arealmetoden ikke gav et væsentlig bedre resultat end kvota-metoden.

Hvad har komitéen da konstateret gennem denne undersøgelse?

Ja først og fremmest kommer den til det resultat, at det er svært at forudsige et valg. Det er ikke noget nyt. Man henviser til, at de forskellige instituter har været alt for sikre på deres metoder og derfor ikke taget sig tilstrækkelig i agt for de fejlkilder, der måtte regnes med.

Det understreges, at der er en række rent tekniske vanskeligheder. Sammensætningen af kvota, udvalg og træning af interviewere, formulering af spørgsmålene og ikke mindst analyse og statistisk behandling af de indsamlede resultater.

Hertil kommer imidlertid en række vanskeligheder som specielt knytter sig til valgforudsigelserne. Det er formentlig de mest interessante afsnit i betænkningen. Meget nyt er der ikke, men det er den første større gennemarbejdning af hele komplekset af vanskeligheder. Det fremhæves således, at den store kreds af vælgere, som — ved interviewet — ikke har bestemt, hvem de vil stemme på, byder på en betydelig vanskelighed. Dette problem løses i almindelighed ved, at institutterne regner med, at de der svarer »ved ikke« til spørgsmålet om, hvem de vil stemme på, fordeler sig mellem kandidaterne i samme forhold som de personer, der har truffet deres beslutning. Det kan man ikke være sikker på. Et andet meget afgørende forhold er den lave valgdeltagelse. Valgdeltagelsen er yderst forskellig i de forskellige stater, og den svinger ret kraftigt fra valg til valg. Man er ganske klar over, at ikke alle kredse i befolkningen har samme stemmeprocent. For vælgerne på landet spiller også vejr og landbrugsarbejde en rolle.

Endelig nævnes svingninger i meninger under selve valgkampen. Udvalget er meget uden om en nærmere vurdering af den effektivitet, hvormed kandidaterne har ført deres valgkamp. Nægtes kan det imidlertid ikke, at i hvert fald Gallups undersøgelser viste en vis svingning i demokratisk retning, efterhånden som valgkampen skred frem.

Både i de specielle analyser og i konklusionerne fremhæves det, at institutterne har fældet for definitive domme. Man måtte regne med en forholdsvis lille forskel mellem de to hovedkandidater, og jo nærmere de to kandidaters stemmetal kommer hinanden, jo vanskeligere bliver en forudsigelse. Dette har institutterne ikke fremhævet tilstrækkeligt. Det definitive i forudsigelserne er understreget yderligere af bladene som i artikler og overskrifter har »glemt« de spage forbehold, der er taget. Hvor tæt de to spidskandidater lå, illustreres bedst gennem beretningens udtalelse om, at Dewey var blevet præsident, hvis han havde vundet i Ohio, Californien og Illinois, og at han tabte disse tre stater med mindre end 1 procent af stemmerne.

For os danske synes spørgsmålet om valgforudsigelsernes betydning i en amerikansk valgkamp måske overdimensioneret. Der er imidlertid ikke tvivl om, at den sensationslystne amerikanske presse har bidraget til at hæve valgforudsigelsernes betydning. Nægtes kan det heller ikke, at det som rent statistisk eksperiment har krav på interesse, da det er et tilfælde, hvor man kan prøve kræfterne. Har den foreliggende undersøgelse ikke nået andet resultat, så har den en stor betydning, den har vist, at det er en alt for kompliceret opgave at prøve kræfterne på. Der er for mange ubekendte i sagen, så en overensstemmelse mellem forudsigelse og valg ikke kan siges at være noget bevis på metodernes virkelige værdi og nøjagtighed.

Politik som videnskab er et fag der dyrkes med stor iver U.S.A. Det har lærestole ved mange amerikanske universiteter og tæller med blandt de anvendte sociale videnskaber. Dette forhold tjener som yderligere forklaring af den store interesse for valgforudsigelser. Det er således værd at nævne, at en fremtrædende statistiker Louis H. Bean har skrevet en meget interessant bog »How to Predict Elections« (New York 1948). Denne bog beskriver en metode til forudsigelse af valgresultater på helt andre felter. Bean har samlet et stort talmateriale fra tidligere valg i U.S.A. Dette materiale har han anvendt til systematiske analyser af valgresultater. Materialet er resulteret i en teori, som kort kan udtrykkes således, at han søger at finde en vis regelmæssig bevægelse i tallene. Han søger en rent stemningsmæssig bølgebevægelse, som han først og fremmest mener er styret af den økonomiske udvikling i staterne. For så vidt angår den historiske analyse er resultaterne overordentlig interessante, men ikke sensationelle. Samtidig mener forfatteren imidlertid, at man kan bruge denne erfaring til en forudsigelse om den fremtidige udvikling på det politiske område. Om forfatteren har ret i sine teorier vil tiden vise. Selv skriver han forsigtigt i bogens sidste kapitel, at det først er muligt for læserne at kontrollere hans teorier efter valget i 1956.

Bean var medlem af den tekniske komité, som afhørte Dr. Gallup efter valget i 1944. Han var ikke medlem af den nye komité, nedsat efter valget i 1948, vel nok fordi han havde gjort sig selv til part i sagen med udsendelsen af sin nye bog. Ganske vist har han taget alle forbehold overfor eventuelle fejlkilder i sit arbejde, men hvad konklusionen angår — selve forudsigelsen — så synes den vel nok bygget på et meget løst fundament, endnu løsere end de instituter han stod som kritiker af i 1944.

Helge Andersen.

JØRGEN PEDERSEN FESTSKRIFT

I anledning af professor, dr. polit. *Jørgen Pedersens* 60 års fødselsdag har en kreds af elever og kolleger ønsket at hædre ham ved udsendelse af et festskrift og således udtrykke taknemmelighed for hans inspirerende forsker- og lærergering — et ønske som utvivlsomt finder genklang langt uden for festskriftdeltagernes kreds. Skriftet, der blev overrakt ved en festlighed på Aarhus Universitet den 10. marts d. å., indeholder følgende bidrag: *Torben Agersnap*: De økonomiske kandidater og studerende 1936—50. — *Bjarke Fog*: Økonomiske forhold hos primitive stammer i Polynesien og det indre New Guinea. — *Sv. Fredens*: En metode til bestemmelse af den marginale interne rentefod i en investering. — *Th. Geiger*: Betragtninger over nationalismen. — *Jørgen Gelting*: Omkring betalingsbalanceproblemet. — *Trygve Haavelmo*: The notion of price homogeneity. — *Th. Herborg Nielsen*: Om undersøgelser af telefonefterspørgsel. — *Oluf Ingvarsen*: Statistikken og kommunerne. — *Arne Lund*: Spontan og autonom lønstigning. — *Vagn Madsen*: Nogle driftsøkonomiske problemer fra et samfundsøkonomisk synspunkt. — *P. Nyboe Andersen*: Betalingsbalancens udligning. — *P. Nørregaard Rasmussen*: En note om spindelvævsteoremet. — *Grethe Philip*: Sveriges alkoholistforsorg. — *Kjeld Philip*: Om behovet for anvendelse af psykologi indenfor økonomien. — *H. C. Plessing*: Et eksempel fra telefonien på en driftsøkonomisk ligevægtsanalyse. — *E. Schneider*: Geldtheorie und Betriebswirtschaftslehre. — *Carl E. Sørensen*: Nogle bemærkninger om »Terms of Trade«. — *F. Zeuthen*: Velfærd og videnskab.

Festskriftet er på 194 sider og bogladeprisen er 18,50 kr.